

Referat fra styremøte torsdag 5. juni 2014 kl. 10.00 – 17.00.

Møtet vart halde på Norlandia Otta Hotell.

Deltakere: Arnfinn Beito, Anders Svare, Anne Kari Veikleenget, Tore Krogsveen, Ellen M. Sørungård Syse, Bjørn Even Stenberg og Pål Kjørstad. I samband med møtet vart det halde eit innleiande møte m/Mattilsynet og rep. for dei 21 beitebrukarane med varsla beitenekt 2015.

For Mattilsynet møtte: Øivind Gaden og Knut Romsås Breden.

Av dei 21 beitebrukarane møtte: Randi Ulheim, Torbjørn Elvestad, Leif Arne Storrustløkken, Ola Rudi, Karl Øygarden, Arild Rolstad, Geir Kornkveen, Ole J. Rudi, Bjørn Lund, Gudmund Stigen, Bernhard Svendsgard, Erik Bakken, Ola Hareland, Martin Vorkinn, Jan Petter Hagen,

I tillegg møtte: Lars E. Sulheim for Oppland Bonde- og Småbrukarlag.

Referat frå innleiande møte:

Mattilsynet ved Knut R. Breden: Presentasjon av saka.

Tap av sau på kommunenivå

	<u>Kommunar</u>	<u>Taps % 2013</u>	<u>Taps % 2012</u>	<u>Taps % 2011</u>	<u>Tal dyr tap</u>
<u>1</u>	<u>Dovre</u>	<u>12,46</u>	<u>7,36</u>	<u>7,96</u>	<u>1091</u>
<u>8</u>	<u>Lesja</u>	<u>6,26</u>	<u>7,98</u>	<u>7,94</u>	<u>1177</u>
<u>10</u>	<u>Skjåk</u>	<u>5,91</u>	<u>5,19</u>	<u>8,25</u>	<u>321</u>
<u>12</u>	<u>Sel</u>	<u>5,40</u>	<u>5,72</u>	<u>5,51</u>	<u>338</u>
<u>17</u>	<u>Vågå</u>	<u>4,20</u>	<u>2,97</u>	<u>2,90</u>	<u>573</u>
<u>20</u>	<u>Lom</u>	<u>3,83</u>	<u>5,02</u>	<u>5,97</u>	<u>258</u>
	<u>SUM OPPLAND</u>	<u>5,58</u>	<u>5,05</u>	<u>5,59</u>	<u>13085</u>

Viktige vedtak i rovviltforvaltninga

- 16.06.2011: Rovviltforliket
 - Prioriterte beiteområde
 - Prioriterte rovviltområde
- 29.03.2012: Ny forvaltningsplan for rovvilt i region 3 – Oppland
 - Endring av jervesona

Bestandsmål for Oppland:

5 årlige ynglinger gaupe

4 årlige ynglinger jerv.

Generell utvikling:

- Rovviltforliket i 2011
- «Det ser ikke ut til at Rovviltforliket har hatt vesentlig effekt på velferden for beitedyr»
- Vandrane ulv
- Brev frå Klima- og miljødep. 28.04.2014
 - Tydeleg soneforvaltning og høg beredskap
 - Endra praksis i beiteprioriterte område

Bestand av jerv 2011-2013:

- Bestand av jerv i heile landet:
 - Bestandsmål: **39** ynglingar
 - Bestand 2011: **58** ynglingar
 - Bestand 2012: **68** ynglingar
 - Bestand 2013: 44 ynglingar
- Bestand av jerv i Oppland
 - Bestandsmål: **4** ynglingar
 - Bestand 2011: **2** ynglingar
 - Bestand 2012: **4** ynglingar
 - Bestand 2013: **5** ynglingar

Bestand av jerv i Oppland 2014:

- Lisensfelling: 3 av 8 dyr
 - Uttak av restkvote??
- Registrering av ynglingar: 7+
- Uttak av ynglingar:
 - Ringebu (Storfjellet): 3 kvelpar – ikkje tisper
 - Langsua (Øystre Slidre/ Gausdal): 2 kvelpar og ei tisper
 - Dovre (Grimsdalen): 2 kvelpar – ikkje tisper

Forskrift om velferd for småfe:

- Tilsynsfrekvens
- «Småfe skal beskyttes mot fare for unødig lidelse.»
- «Dyr som ikke holdes i bygninger skal, når det er nødvendig og mulig, beskyttes mot rovdyrangrep, helsefare, underernæring, trafikkskader m.m.»

Tilsyn med velferd for sau på beite:

- Dei ulike dyrehalda/beiteområda vert vurdert i forhold til følgjande risikoklasser:
 - **Låg risiko**
 - Totaltap **under 4 %** på besetningsnivå: Ligg innanfor det akseptable.
 - **Middels risiko**
 - Totaltap på besetningsnivå **frå 4-10 %**: Ein indikasjon på at dyrevelferdslova sine forventningar ikkje er oppfylt i forhold til akseptabelt beitebruk. Førebyggjande tiltak skal planleggjast og gjennomførast.
 - **Høg risiko**
 - Totaltap på besetningsnivå over 10 % dvs. **snitt 3 siste år >10 %** (eller økende til >10 %): I utgangspunktet uakseptabelt dyrevelferdsmessig sett. Sau skal normalt ikkje sleppast i slike område utan at effektive risikoreducerande tiltak vert sett i verk.

Utsendte rapportar:

- Varsel om vedtak
 - Uttalefrist: 25.04.2014
 - Attendemelding: Tiltak, eigarskifte
- Vedtak
 - Tiltak
- Grunnlaget for vedtaket
 - Tap over 10% i 2013 og gjennomsnittleg tap over 10% dei siste tre åra
 - Beitebrukarar i jervsona
- Gjennomføringsfrist
- Tilbakemelding: 01.10.2014
 - Gebyr
- Klagefrist
- Varsel for sesongen 2015

Brev frå FM i Oppland 07/04-2014 til kommunar og beitelag:

- «Tidleg nedsanking av sau bør prioriteres i jervsonen»
 - «I områder med årvisse (forutsigbare), gjentatte tap til jerv, og områder der man i beitesesongen fra midten av august avdekker skader av jerv, vil vi tilrå og oppfordre beitelag til tidlig sanking som akutt tiltak»
 - «Det bør være hele beiteområder som sankes samtidig»
 - «Det godtgjøres med kr. 6/sau pr dag for dagene før 1. september»

Beitenæring – Mattilsynet:

- Felles interesse
- Plikter og ansvar
- Aktuelle tiltak
 - Risikovurdering av besetningar
 - Robuste dyr
 - Forsterka tilsyn
 - Kadaverhund
 - Radiobjeller, slips etc.
 - Forseinka slepp
 - Tidleg nedsanking/akutt innsanking

Mattilsynet ved Knut R. Breden og Øivind Gaden konkluderte med:

Ingen vesentleg effekt av rovviltforliket i forhold til tapstal, sjølv om våren 2014 tyder på endra praksis i beiteprioriterte områder med omsyn til ulv og bjørn.

Dystre utsikter for tap grunna jerv i Oppland med dagens enorme bestand i forhold til bestandsmålet.

Besetningar i Oppland med høge tapstal undersøkt av Mattilsynet, resultat: mykje fin sau, gode rutinar, enkeltunntak, men det store bilete er: Tapstala skuldast freda rovvilt.

Endeleg vedtak i sakane er utsendt omkring 26/5 2014 til alle, gjennomføringsfristen er 31/8 og tilbakemeldingsfristen er 1/10 2014. Beitebrukar kan verta pålagt gebyr dersom han eller ho ikkje responderer på vedtaket. Klagerett på vedtaket er 3 veker etter motteke brev, Grunnlaget for vedtaket: Besetningar i jervsona med over 10% tap i 2013 og dei siste 3 åra i snitt.

Beiterestriksjonar i beiteprioriterte områder ikkje aktuelt.

Mattilsynet ønskte ikkje at denne situasjonen kom opp, men kan ikkje grunna sine reglar og retningsliner sitja og sjå på at dette skjer. Mattilsynet ønskjer at forvaltninga skal forvalta jerv ned på bestandsmålet, og ikkje slik som den vert forvalta i Oppland i dag med bestand på dobbelt av bestandsmålet. Dei ønskte òg nulltoleranse av freda rovvilt i beiteprioriterte områder.

Spørsmål/diskusjon:

Beito: Viste til dagens høge bestand av jerv både innanfor og utanfor sona og viste til presset og tilfeldigheiter som gjorde at «Langsua-unglinga» vart teke ut. Fyrst ingen yngling i følge SNO, dernest varsel om beitenekt i prioriterte beiteområder frå Mattilsynet og etter det vart ynglinga funne og teke ut. Spurde om storleiken på gebyret.

Mattilsynet: Inspeksjon og reise ut vert fakturert med kr. 2085,-

Svendsgard: Dovre har akseptert eit visst tap grunna jerv, men kva med at ulv og bjørn er med i statistikken? Dovre og resten av Oppland er beiteprioritert i forhold til ulv og bjørn. Kva med ei plikt til å samordna opplysningar mellom FM og Mattilsynet?

Mattilsynet: Godt samarbeid med FM. Ulv og bjørn skal ikkje reknast med i tapsbilete i denne saka. Jerv skal forvaltast ned på bestandsmålet.

I denne sekvensen kom det fram at ein av dei 21 hadde fått dokumentert 6-7 ulvedrepne sauer i 2013, men fått erstatta 2 av dei til ulv(!). Dette viser at forvaltning (SNO) og erstattar (FM) ikkje har god rutine til å «treffa» med skadevoldar. I dette tilfelle er det svært viktig i forhold til at beitebrukar kan ha fått stor tapsprosent grunna freda rovvilt dei er beiteprioritert i forhold til. Sulheim hadde bevis for at jerven hadde fått skulda for tap på 20% vaksne sauer i 2010 – lokal rovviltkontakt hadde sagt at det var 90% sikkert at bjørn var skadevoldar. Fleire peikte på uretten med at enkeltbrukarar skal lida for dårleg forvaltning, og Kjørstad/Svendsgard meinte det var starten på slutten for beitenæringa. Stigen følgde på med at han var redd for å bli att åleine i beiteområdet sitt.

Rolstad lurte på kva dei skulle finna på etter å ha forsøkt alle tenkjelege tiltak i over 30 år. Svare meinte at ein kunne leva med vedteke bestandsmål av jerv når ein tok ut dei verste skadevoldarane og alle i prioriterte beiteområder.

Mattilsynet presiserte og repeterte at dei forsto utfordringa beitenæringa hadde kome opp i, og minna om at det er omlag 300 beitebrukarar i jervsona. Dei utfordra næringa til å bruka breva med vedtaka for det dei var verdt – ein dokumentasjon på kva rovviltforvaltninga kan føra til.

Sakliste:

Sak 30/2014: Referatsaker

- a) Sendt innspel til brev/uttale til rovviltnemnda og fylkeskommunen til faglaga i Oppland
- b) Lagt ut på nettet artikkel om dialogmøte med SNO og om seminar i Langsua nasjonalpark
- c) Sendt e-post til lokallagsleiarar om nettsida og spurt om positive og negative hendingar med SNO, som Arnfinn kunne ta med til seminaret i Langsua.
- d) Sendt e-post til Anette Jørstad om at Arnfinn Beito går inn som medlem i prosjektet «Effektiv skadefelling»
- e) Skrive og sendt svar på søknad til Gausdal Skytterlag angående søknad om midlar til kjøp av bjørnebane.
- f) Nettsida er oppdatert m/tillitsvalde, organisert beitebruk, slips på sauene, om lag 25 nyheitsartiklar og om lag 75 nyheitssaker på freda rovvilt-artikkelen. Det er sendt førespurnad til FMOP, OB og OBS om dei kan vera med på spleising av oppdateringa på heimesida rundt freda rovvilt i Oppland med kr. 5000,- kvar. 2 attendemeldingar:

FMOP: «Vi har hatt en diskusjon rundt søknaden fra dere internt. Vi synes tiltaket i og for seg er positivt, med mye relevant informasjon for brukere av utmark og spesielt sauene. Fylkesmannen og SNO i Oppland bruker store ressurser på utadrettet informasjonsvirksomhet. Kan særlig nevne SMS-varslingen, men også informasjon gjennom Rovbase innsynsløsning, Miljødirektoratets nettportal for rovvilt, Rovdatas nettsider, samt Fylkesmannen nettside på rovvilt (og rovviltnemnda). Vi vil derfor ikke gå inn på å støtte andre initiativ som delvis overlapper våre informasjonskanaler, men som også har en såpass tydelig politisk agenda/profil som i dette tilfellet.»

OB: «Vi viser til e-post av 22. mai med søknad om økonomisk støtte til arbeidet med å legge ut fortløpende meldinger/nyheter om rovvilt. Styret i Oppland Bondelag har vedtatt å støtte med kr 5.000 for arbeidet i 2014. Pengene blir utbetalt så snart vi får kontonummer hvor pengene skal overføres.»

OBS: I ettertid har dette kome: «Viser til søknad om støtte på kr. 5000.- til arbeidet med meldinger og nyheter om rovvilt på OSG sin hjemmeside. OBS vedtok i styremøte 10.6. å bevilge omsøkte beløp. Vi ber om kontonr. hvor pengene kan overføres. I tillegg til bevilget beløp, oppfordrer styret i OBS om at OSG undersøker om muligheter for og eventuelt benytter seg av elektronisk skjema, hvor informanter selv kan legge inn og som oppdaterer seg på hjemmesiden fortløpende. Dette ville være ressursbesparende for OSG.»

- g) Arnfinn har via Mattilsynet fått tilgang på namna på dei 21 beitebrukarane med varsel om beitenekt i 2015, og alle desse har fått skriftleg invitasjon til møtet i dag, 5/6 2014. Mattilsynet er positive og møter m/ 2 mann, jmf. samtale m/Knut Romsås Breden, jmf. sak 31/2014.

h) Styremøte i NSG 2/6, Pål orienterte om styremøte, og styret i OSG vil senda ei melding til NSG og klaga over medlemssystemet, som enda ikkje er på plass.

i) Arnfinn og andre i styret har møtt på følgjande møter/seminar sidan sist:

24/04: Årsmøte i Nord-Aurdal Sau og Geit

02/05: Rigmor Aaserud var i Vågå og på Sør-Fron og fekk informasjon om freda rovvilt av bl.a. Anders Svare og Pål Kjørstad.

14/05: Møte i prosjektet «Effektiv skadefelling»

15/05: Møte med FM v/Klæbo i forkant av møte i rovviltnemnda

21/05: Foredrag i Langsua

Sak 31/2014: Beitenektsak for 21 beitebrukarar i jervesona

Møte i forkant av styremøte:

Mattilsynet v/Knut Romsås Breden og Øivind Gaden heldt innleiing. 14 av dei innbedne 21 beitebrukarar, 1 rep. frå OBS og heile styret frå OSG med 1.varamann møtte

Referat frå møtet:

Vedtak: OSG vil saman med OB og OBS senda ei felles klage på vedtak om tiltaka

Mattilsynet veltar inn på enkeltbrukarar i jervsona med gjennomsnittleg tap på over 10 % over dei siste 3 åra. Dette er sjølvsgt avhengig av at faglaga vil vera med og at dei 7 av 21 som ikkje møtte på møtet vil vera med.

Sak 32/2014: Rovviltsaker

Miljødirektoratet gav 7/5 ut eit nasjonal betinga fellingsløyve på 5 ulvar og har òg etter påtrykk gjeve fellingsløyve på bjørn før denne har gjort skade på bufe. Dette har førebels resultert i at 2 ulvar og 2 bjørnar har vorte felt i Oppland i mai:

<u>RovbaseID</u>	<u>Art</u>	<u>Kjøn</u>	<u>Alder</u>	<u>Dødsdato</u>	<u>Funnsted</u>	<u>Vurdering</u>	<u>Kommune</u>
M407039	Bjørn	Hann	Vokse	18.05.2014	Øvre Svatum	Dokumentert	Gausdal
M407022	Ulv	Hunn		15.05.2014	Slomba ved Lemonsjøen	Dokumentert	Vågå
M407023	Bjørn	Hann		15.05.2014	Digeråsen	Dokumentert	Øyer
M406991	Ulv	Hunn		10.05.2014	Fiskedalen	Dokumentert	Nord-Fron

I tillegg er det teke ut av jerv: 25/4 vart 3 kvalpar teke ut i Storfjellet i Ringebru, 3/5 var det teke ut 1 tispe m/2 kvalpar i Langsua i Sør-Fron og 4/5 vart det teke ut 2 kvalpar i Grimsdalen i Dovre.

Rovviltnemnda i Oppland er frustrerte over at bestanden av jerv er alt for stor. Styret påpeikar at det er viktig med god dokumentasjon frå oss beitebrukarane, at vi vil hjelpe kvarandre og at vi må sørge for at alt ekstraarbeidet vi har grunna freda rovvilt skal dekkast av Staten.

Sak 33/2014: Saker frå Oppland Radiobjøllelag

- a) Det er vedteke delt ut om lag 2225 radiobjøller og 715 findmysheep for beitesesongen 2014.
- b) Det er kjøpt inn lodd/plater for nye brukarar av radiobjøller og 100 ekstra radiobjøller for å dekkja opp.
- c) Det er førebels kome inn tilskot på kr. 250.000,- frå FKT-midlar hos rovviltnemnda i Oppland. Om lag 40 av 240 brukarar har enda ikkje betalt avgifta.
- d) Det er kjørt ut utstyr og plassert hos kontaktpersonar i ulike regionar/lokallag, med turar til Fåberg/Toten/Nordre Land, Gausdal, Valdres/Fåvang/Ringebu, Øyer, Dovre/Vågå og Lesja som dei lengste.

Sak 34/2014: Saker frå værring 41/avlсутvalget

Styret har bede avdelingane om råd fram til avlсутvalg og avlsrådsmøte 16.-18/6, jmf. nettartikkel lagt ut som «Nytt frå avlсavdelinga» den 27/5 på <http://www.nsg.no/nyheter-aktuelт/nytt-fraa-avlсavdelinga-article7747-914.html>

Nye delindeksar på brukseigenskapar er nå vurdert, spørsmålet er viljen til å registrera meir i avlсbesetningane. Det høge lammetalet på NKS vart diskutert i styret der styremedlemmane var einige i at dette har gått for langt. Sakliste til avlсrådsmøte 18.-19/6 , referat frå regionutvalget 24/03 og årsmelding for regionutvalget 2013 er lagt ut på heimesida.

Sak 35/2014: Geitesaker

Oppfølgingssak: Viser til referat frå føre styremøte: «Alle besetningar i Oppland er no sanert. Sauebesetningar m/nærkontakt av sanerte geitebesetningar vert det teke blodprøver av. **Tore sjekkar om konsekvensar av dette fram til neste styremøte vedrørande myndighet og ulik praksis. Han må ta kontakt med Nils Leine for å få høyra korleis dette skal gjerast i framtida.** Får t.d. sauebesetningar kompensasjon for å slakta søyer med eventuelle påvist byllesjuka? Kva gjer at prøvene vert konstaterte positive og negative av ulike laboratorium?»

Nils Leine har slutta, Dag Lindheim i Tine har denne oppgåva i dag. Floka ikring beitebruk i Kvikne/Skåbu er handsama med 2 besøk, Tore ventar på rapport/referat. Dersom byllesjuka vert påvist er det ikkje krav, om nedslakting, liten fare for smitte av byllesjuka på utmarksbeite. Påvising av cae krev nedslakting. Blodprøver går opp og ned i same dyret frå dag til dag.

Sak 36/2014: Saker frå Gjetarhundsaker:

Treningar og kurs har starta opp og prøver er innmeldte. Referat frå landsrådet i gjetarhund – sakte. NSG saka frå Sør-Trøndelag vart nemnt/diskutert. Oppland Gjetarhundlag er kritisk til at fristen for å melda inn gjetarhundprøver er føreslege å leggja om frå 5 dagar til 2 dagar. Brev til NSG og gjetarhundrådet må forfattas.

Sak 37/2014: Oppfølgingssak under «Arbeidsplan 2014»:

Viser til referat frå førre styremøte: «Sidsel delte ut ulike brosjyrar for ulike prosjekt, som styret kunne arbeida vidare med. Anne Kari viste til at ho driv ungdomskurs i regi av Oppland Gjetarhundlag, og at desse arrangementa kunne brukast som ein start. **Ellen og Anne Kari vert utfordra til å koma med ein arbeidsplan for hausten på neste styremøte.** Andre tema kan vera: Sambeite sau/geit og storfe. Gjerding, erfaringsutveksling, lover/plikter. Fellesprosjekt tema geit saman med Tine.»

I forhold til kulepunktet om gjerder vil styret i OSG be lokallagsleiarar om å koma med innspel om lokale utfordringar om temaet. Dovre har kome godt i gang med denne prosessen i regi av Mattilsynet. Ellen prøver å leite fram dette brevet, som vi kan bruke i saka.

Vedtak: Utsetter saka til neste møte.

Sak 38/2014: Artikkel i GD:

Viser til artikkel i GD, <http://www.gd.no/nyheter/article7344065.ece>, der Anders Svare kommenterte det uheldige tilskotet som i fleire år har vorte gjeve på uproduktive søyer.

Nokre medlemmer har reagert på innlegget, styret diskuterte saka:

Overskrifta var uheldig, og nokre meiner at Anders la fram artikkelen som om det var ulovleg og ta i mot slik tilskot. Anders forklarte på styremøte kva han hadde sagt til journalisten, men han hadde ikkje korrekturlest den og den uheldige vinklinga må journalisten stå for. Næringa sjølv skjønar kva Anders meinte og er einige, men når mannen i gata les artikkelen, så skjønar ikkje han innhaldet, men kan meina at vi har snylta på systemet.

Styret i OSG støttar Anders Svare i synet hans og meiner at han i forhold til artikkelen har kome med utsegner som har vorte støtta i næringa bl.a. gjennom ei årrekkje med innspel til jordbruksforhandlingar. Det er ikkje ulovleg å nytta eller utnytta vedtekne tilskot, men den vanlege oppfatninga i organisasjonen vår har vore at det har vore betre å føra på produksjonsdyr i staden for utrangerte søyer.

Sak 39/2014: Eventuelt:

Takk til Oppland Bondelaget og Oppland Bonde- og Småbrukarlag for støtta til heimesida.

Sambeiting sau/storfe. Styret diskuterte dette og viste til erfaringar og Yngve Rekdal, og vil oppfordra alle det er aktuelt for om å ta kontakt med storfebønder om samarbeid.

Ein vil òg råda til at dårlege gjerder vert rapportert til kommunen.

Styret i OSG vil òg retta ein stor takk til jegerkorpset rundt om i kommunane for jobben dei har gjort i forhold til fellingsuttaka i forkant av beitesesongen.

Neste styremøte vert 10/07 dersom styret ser det naudsynt. Det vert uansett styremøte på Spitsbergseter den 12/08 i samband med arrangementet «InterNorden 2014.»

Otta, 5/6 2014, Pål Kjørstad, sekretær.

I ettertid har Oppland Bondelag og Oppland Bonde- og Småbrukarlag sagt seg villige til å vera med på felles klage til Mattilsynet for dei 21 beitebrukarane i jervsona i Oppland. Klaga er skriva av Pål Kjørstad og eit ekstra innspel frå advokat Tine Larsen førte til at det vart sendt inn nokre ekstrapunkt i klaga.

Den samla klaga vart slik:

Oppland Sau og Geit

Oppland Bonde og Småbrukarlag

Oppland Bondelag

Mattilsynet

Distriktskontoret Gudbrandsdal
Postboks 383
2381 Brumunddal

Klage på vedtak om pålegg om at 21 beitebrukarar i jervesona i Gudbrandsdalen må setja i verk tiltak i beitesesongen 2014, som gjer at dei totale tapa (søyer og lam) i besetningane deira skal koma under 10%.

Dykkar referanse: Vedtaka i breva til

Torbjørn Elvestad

Randi Ulheim

Bernhard Svendsgard

Bjørn Lund

Gudmund Stigen

Ole Jakob Haugom

Ole Jakob Rudi

Arild Rolstad

Karl Øygarden

Erik Bakken

Bakkesteinan Sausamdrift

Jan Petter Hagen

Wencke Britt Holløkken
Jørn Audun Svendsgard
Geir Egil Bøe
Rune Johansen
Berit Alice Risheim
Jo K. Sulheim
Ole Jakob Holen
Leif Arne Storrustløykken
Ola Rudi

Oppland Sau og Geit, Oppland Bonde- og Småbrukarlag og Oppland Bondelag klagar hermed på at 21 beitebrukarar i Gudbrandsdalen har fått pålegg om å setja i verk tiltak for å sørgja for at tapa i besetningane deira skal koma under 10% i 2014. Dersom ikkje dette vert gjort eller om dei ikkje får tapa ned, vert dei truga med avgrensingar i bruk av utmarksbeite til sau i beitesesongen 2015.

Næringsorganisasjonane er sjølvstøtt heilt samde i at tapa er altfor høge i desse besetningane og set pris på at Mattilsynet bryr seg, men vi meiner her at desse 21 beitebrukarane ikkje har noko skuld i at dette problemet har kome på dei, og at Mattilsynet her har gjort vedtak på feil grunnlag. Vi meiner at vedtaket vert svært urettferdig mot enkeltpartar i ei samla beitenæring, der forvaltninga av freda rovvilt i Norge, representert ved Miljødirektoratet og Klima- og Miljødepartementet, i desse åra har gjort grove forvaltningsmessige feil. Dei har ikkje forvalta etter intensjonane i rovviltforliket om den tosidige målsetjinga, og dermed vert beitenæringa taparen og i denne samanhengen stempla som syndebukken.

I slike saker før har Mattilsynet brukt 20% som ei grense for å innføra beiterestriksjonar. I fyrste omgang stiller vi oss undrande og spør kva som er grunnen til at denne grensa nå er sett til 10%?

I vedtaket vert det peikt på at beitebrukarane har store tap grunna jerv. Dette er vi einige i, men vi veit og påstår at tapa til beitebrukarane i tillegg er forårsaka av:

1. Ein jervbestand, som er altfor høg. For denne saka starta det heile i 2011, da Oppland i følge NINA fekk dokumentert 2 ynglingar av jerv, noko alle inkludert forvaltningsorgana både da og i ettertid veit var basert på manglande registreringar grunna vanskeleg vêr under bestandsregistreringa av jerv denne vinteren. Tapa til jerven i 2011 var på 2708 erstatta sau og lam i Oppland, medan 5 ynglingar i 2010 forårsaka at 1913 sau og lam vart erstatta. Rovviltnemnda i Oppland mista forvaltningsretten på jerv etter dette året, og sidan har rovviltforvaltninga m/Miljødirektoratet i spissen bygd opp ein enda større jervbestand i Oppland med bakgrunn i urette bestandstal i offentleg statistikk. Oppland fekk berre teke ut 3 av 8 dyr i siste lisensjaktperiode, dei har minimum 7 ynglingar i 2014 og derfor må bl.a. desse 21 beitebrukarane slita med dobbelt så mange jerv som dei eigentleg er pålagt å ha i denne beitesesongen. Attpåtil har dei altså i denne saka vorte pålagt å finna tiltak for å minska tapa sine på utmarksbeite, noko dei som beiteutøvarar ikkje kan gjera noko særleg med ved å utøva næringa si. Vi meiner at når forvaltninga av freda rovvilt gjer så grove feil i forhold til bestandsmålet på jerv, så kan ikkje Staten med eit anna organ, Mattilsynet, krevja at desse 21 beitebrukarane skal finna tiltak som minkar tapa deira dersom dei skal halda fram som beitebrukarar.

2. Tapa til desse beitebrukarane er ikkje berre forårsaka av jerv. Eit aukande og vedvarande problem for desse beitebrukarane har vore streifande/revirsøkande ulv og bjørn. Dersom ein tek 2012, er det lett å visa til at fleire av desse beitebrukarane med adresse Lesja, fekk store tap og dermed høgt gjennomsnittstap dei siste åra grunna ulv. I 2013 fekk fleire på Dovre tap av ulv og bjørn, og vi har døme på at ein av dei 21 beitebrukarane hadde dokumentert 7 tap av sau/lam til ulv, og fekk erstatta 2 av dei til ulv og 5 til jerv. Dette viser at systemet som Mattilsynet tek opplysningane sine frå ikkje stemmer med verkelegheita, og at dermed fleire faktatal som støtter opp under vedtaket ikkje er korrekte utrekna. Ingen av desse 21 beitebrukarane kan klandras for at Staten v/forvaltninga veltar bjørn og ulv innover beitemarkene deira, **og vi krev at Mattilsynet må leggja fram opplysningar om at freda rovvilt, som desse 21 beitebrukarane er beiteprioritert i forhold til, ikkje har vore skadevoldar i talmaterialet som har forårsaka vedtaka i sakene.** I dette punktet høyrer òg eit diffust og fredingsretta forvaltningsregime på kongeørn med. For det er ingen tvil om at desse 21 òg har hatt eit auka tap til kongeørn desse åra, sjølv om forvaltninga ved Norsk Ornitologisk Forening som registratorar meiner at vi ikkje har fleire hekkande par enn før. Til slutt må vi ta med at alle desse 21 beitebrukarane beiter i beiteprioritert område i forhold til gaupe. Det er ingen tvil om at heller ikkje dette forvaltningsleddet verkar i praksis, og at alle desse òg kan ha eller har hatt skade/tap til gaupe. Når erstatningsregimet «fører over tap til jerv», fordi dette er mest sannsynleg og at det passar inn, kan reknestykket verta som det før nemnte punktet om ulv.

For dei 21 beitebrukarane og for beitenæringa i Oppland, vil vedtaket frå Mattilsynet verka meiningslaust, direkte øydeleggjande for beitenæringa og i strid med Stortingsmelding nr. 15.

1. Mattilsynet vil med vedtaket starta eller rettare sagt setja større fart på avviklinga av beitebruken i Oppland. I fyrste omgang får desse 21 beitebrukarane skulda for å ha for store tap i forhold til resten av beitenæringa. Alle med nokre praktiske år på baken veit at kvar besetning har eit revir i beitemarka, og når dyr er på feil stad på feil tid i forhold til jervyngling, ulv, bjørn o.l. vil desse få eit større tap enn andre. Vi kjenner alle til beitelag med besetningar med store/middels tap og små/ingen tap, der forklaringa for det meste er rovviltaktivitetar. Samstundes har òg Mattilsynet sjølve gjort undersøkingar i tapsutsette besetningar og funne fine dyr, gode rutinar og konkludert med at dei aller fleste gjorde ein heilt ok jobb. Men kva vil dette vedtaket medføra? a) Dei 21 klarar ikkje å finna tiltak for å minka tapa, rett og slett grunna for store bestandar av freda rovvilt, b) Dei 21 sluttar. Ved mangel på eller ved restriksjonar på beite vil sjølvsagt ei næring som er avhengig av beite i inn- og utmark måtte slutte. c) Kva skjer så med resten av beitebrukarane i områda? Ja da aukar tapa i desse besetningane, og så må desse i neste omgang få beiterestriksjonar. Dersom dette scenarioet skjer, noko som er høgst sannsynleg vil vi hevda at dette vedtaket verkar i mot Stortingsmelding nr. 15 og det vil vera starten på slutten for beitenæringa her. Eit stuttsiktig vedtak vil verka katastrofalt for dei 21 beitebrukarane og på litt lenger sikt verka katastrofalt for resten av beitebrukarane i området. Vi spør: Har Mattilsynet tenkt på dette i vedtaket sitt? Vi krev at Mattilsynet ser nærare på dette og spør seg: Kva vil Mattilsynet bidra med for å sikra framtida til beitenæringa i Oppland? Vi meiner at Mattilsynet må tenkja på lang sikt og retta saka mot dei som har skapt denne uhaldbare situasjonen.

Oppland Sau og Geit, Oppland Bonde- og Småbrukarlag og Oppland Bondelag vil påstå at beitenæringa i Oppland har prøvd det meste for å unngå tap/skade av freda rovvilt. Det har aldri vore utført så mykje tilsyn som dei seinaste åra i Oppland. Ein kan nesten kjenna at aktiviteten aukast frå år til år, både kvantitativt og kvalitativt. Det har òg desse 21 beitebrukarane vore med på. I tillegg har 8 av dei personleg leigd elektronisk overvåkingsutstyr av Oppland Sau og Geit til bruk i besetningane sine. Alle med unnatak av 1 har slikt utstyr i beitelaget sitt.

Organisatorisk er det stort fokus på tiltak for å minka skader/tap på beite. I tillegg til tilsyn har beitelaga i Oppland med dei 21 inkluderte: gode rutinar med at kopplam/svake lam ikkje vert sleppt, god og ny organisering av beitelaga oppbygging og vedlikehald av beredskapskveer, ledegjerder, sperregjerder og sankekveer, organisering av ordinært og ekstraordinært tilsyn – ofte med hund, organisering av fellessanking og ettersanking, gode rutinar med beredskapen i beite m/sms varslingar regionalt og lokalt. Det har òg vorte ein aukande bruk av kadaverhund for dokumentasjon desse 3 siste åra, og dette har ført til ein auke i antall dokumenterte skader/tap til freda rovvilt.

Beitenæringa og dei 21 beitebrukarane som har fått dette vedtaket har prøvd det meste for å utøva næringa si på ein tilfredstillande måte for samfunnet. Dei produserer mat på norske ressursar på den mest naturgjevne, rimelegaste og mest økologiske måten av alle matvareprodusentar vi har i landet. Rettsleg sett har dei som bønder eigedom med beiterett, som er ein svært gamal, tradisjonell og ikkje minst sterkt rettsbeskytta rett til å beita i utmarka. Vi meiner at Staten v/Mattilsynet ikkje kan vedta eit slikt pålegg som desse 21 beitebrukarane i Gudbrandsdalen har fått.

Lillehammer, Sel og Øystre Slidre 12/06 2014

Terje Holen (sign)

Trond Ellingsbø (sign)

Arnfinn Beito (sign)

Tilleggsmoment til tidlegare innsendt klage på vedtak om pålegg om at 21 beitebrukarar i jervesona i Gudbrandsdalen må setja i verk tiltak i beitesesongen 2014, som gjer at dei totale tapa (søyer og lam) i besetningane deira skal koma under 10%.

I brev datert 12/06-2014, sendt pr. e-post 14/06-2014 klaga Oppland Sau og Geit, Oppland Bonde- og Småbrukarlag og Oppland Bondelag på at 21 beitebrukarar i Gudbrandsdalen har fått pålegg om å setja i verk tiltak for å sørgja for at tapa i besetningane deira skal koma under 10% i 2014.

I ettertid har vi hatt kontakt med senioradvokat Tine Larsen i Advokatfirmaet Lund & Co DA. Larsen har råda oss til å oppretthalda klaga og i tillegg ettersenda desse tilføyingane til klaga for dei 21 beitebrukarane:

1. Etter vurderinga vår er dette vedtaket med grunngevingar i strid med dei grunnleggjande prinsippa i Rendalsdommen, jmf. sitat frå denne:

"Vår rovdyrpolitikk bygger på den oppfatning at den enkelte borger ikke skal påføres omkostninger ved påført skade eller ved tiltak for å forebygge skade. (..)

Rovdyr har til alle tider i større eller mindre grad representert en fare for at husdyr blir påført lidelser. Like fullt synes det til nå å ha vært en fremmed tanke at dyreeiere ut fra hensynet til vern mot rovdyr over et langt tidsrom skulle kunne pålegges å avstå fra å bruke sin utmarkseiendom som beite. (..)

I realiteten er det naturfredningshensyn og ikke dyrevernenssyn som har vært årsak til at beiteforbudet ble stående ved lag. Man er da utenfor dyrevernlovens ordning med offentlige pålegg for dyreeierens egen regning."

2. Grensedragninga som vart trekt av Høgsterett mellom ansvaret til dyreeigar og ansvaret til statens/storsamfunnet vart stadfesta under handsaminga av ny dyrevelferdslov i 2009.

Vurderinga vår er at dette vedtaket med grunngevingane sine står i klar motstrid til gjeldande rett, slik denne kjem til uttrykk i Rendalsdommen. Det er her ikkje snakk om ein forbigåande akuttsituasjon (ansvar til dyreeigar), men resultatet av ein fastsett og vedvarande forvaltning av jerv i området. Pålegg for dyreeigars rekning har her grunngevinga si ut frå eit naturfredningsomsyn, og ein eventuell beitenekt i beitesesongen 2015 er ikkje ein tidsavgrensa/forbigåande restriksjon for dei det gjeld, men i realiteten ein langvarig eller permanent avståing av beiteretten. Med gjeldande forvaltningssone for jerv i området må det påreknas fortsatt tapsproblematikk grunna store rovviltbestandar og vern av desse. **Ansvar og kostnad for tiltak ligger dermed på Staten v/miljømyndighetane, og ikkje på den enkelte beitebrukar.**

3. Vi varslar til slutt om at vi vil vurderer å forfølge vedtaket for rettsleg prøving dersom ikkje vedtaket vert endra i samsvar med gjeldande rett slik denne er å forstå etter Rendalsdommen.

Lillehammer, Sel og Øystre Slidre 17/06 2014

Terje Holen (sign)

Trond Ellingsbø (sign)

Arnfinn Beito (sign)